

4. Тарасюк Г. М., Шваб Л. І. Планування діяльності підприємства. Навч. посіб. – К.: Каравела, 2003. – 432 с.

5. Про організацію роботи і управління в органах прокуратури України: Наказ Генерального прокурора України № 1-гн від 26.12.11 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.gp.gov.ua/ua/gl.html?_m=publications&_t=rec&id

Бабяк Н.В.

аспірант, викладач,

Львівський державний університет внутрішніх справ

АДМІНІСТРАТИВНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ПРО ВІДШКОДУВАННЯ ПОРУШЕНИХ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯН У ВІДНОСИНАХ З ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

На сучасному етапі розвитку світової спільноти проблема прав і свобод людини є однією з найактуальніших. У цьому напрямку прийнято низку міжнародних нормативно-правових актів, котрі визначають людину найвищою цінністю суспільства, а належне забезпечення її прав і свобод є головним обов'язком демократичної держави. Зокрема в Преамбулі до Загальної Декларації прав людини закріплено положення про те, що визнання рівних та невід'ємних прав громадян є основою їх свободи і справедливості.

Ці ідеї знайшли відображені й у Конституції України [1], згідно з якою людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, а утвердження і забезпечення прав і свобод людини – головним обов'язком держави (ст. 3 Конституції України). Саме закріплення за державою обов'язку забезпечення прав і свобод людини дає можливість, у випадку порушення останніх, звертатися до суду з метою їх захисту та поновлення, а також за компенсацією шкоди, завданої таким порушенням.

Зазначимо, що відшкодування порушених прав і свобод громадян України є одним із найважливіших інститутів сучасного вітчизняного права. Шкода, спричинена внаслідок порушення прав і свобод громадян у їх відносинах з органами державного управління і місцевого самоврядування має бути відшкодована у випадках і в розмірах, установлених адміністративним законодавством.

Стосовно дій (бездіяльності), які підлягають відшкодуванню належать такі види діяльності, внаслідок яких: порушено права і законні інтереси чи свободи громадянина (групи громадян); створено перешкоди для здійснення громадянином його прав і законних інтересів чи свобод; незаконно покладено на громадянина які-небудь обов'язки або його незаконно притягнуто до відповідальності. Сьогодні ст. 162 Кодексу адміністративного судочинства України [2] надає повноваження суду при вирішенні адміністративного позову прийняти постанову про визнання протиправним рішення суб'єкта владних повноважень чи окремих його положень, дій чи бездіяльності, і про

скасування або визнання нечинними рішення в цілому чи окремих його положень.

Норми адміністративного законодавства обумовлені Конституцією, закріпили за громадянами право на відшкодування шкоди, заподіяної діями чи бездіяльністю органів держави, місцевого самоврядування та їх посадових осіб. В українському законодавстві передбачено два види шкоди, що підлягають відшкодуванню, це шкода матеріальна і шкода моральна. Згідно вимог адміністративного законодавства кожен громадянин має право на відшкодування за рахунок держави [3] чи органів місцевого самоврядування [4] матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень.

Адміністративним законодавством передбачено, що матеріальне відшкодування здійснюється органами державного управління або органами місцевого самоврядування. Вимога про відшкодування збитків, що виникли в результаті незаконних дій (бездіяльності) державного органу, органу місцевого самоврядування або посадових осіб цих органів, може бути заявлено після набрання законної сили рішенням суду про визнання недійсним акту державного органу, органу місцевого самоврядування або посадової особи.

Процес реалізації відшкодування порушених прав і свобод громадян конкретизований у низці законів та підзаконних актів. Як зазначається у юридичній літературі, окреслена сфера адміністративного процесуального процесу будується на існуючому нормативному масиві [5]. Насамперед це: на рівні кодифікованого акта у Кодексі адміністративного судочинства України, який регламентує судовий порядок розгляду адміністративних справ, що виникають у сфері публічно-правових відносин та пов'язані з дією чи бездіяльністю суб'єктів владних повноважень, а також на рівні окремих (спеціальних) законів, якими регулюються питання практичної реалізації громадянами України права на відшкодування порушених прав і свобод.

Адміністративне законодавство України передбачає, що відшкодуванню підлягає також шкода, завдана життю і здоров'ю особи при виконанні нею трудових, службових обов'язків, а також якщо особа без відповідних повноважень рятувала здоров'я та життя іншої фізичної особи від реальної загрози для неї або рятувала від реальної загрози майно іншої особи, яке має істотну цінність.

Слід зазначити, що, на відміну від відшкодування матеріальної шкоди, відшкодування моральної шкоди є порівняно новим інститутом, адже раніше цивільне право колишньої тоталітарної держави такого способу захисту прав та інтересів громадян не передбачало. 31 березня 1995 р. Пленум Верховного Суду України прийняв постанову № 4 «Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди», яка була уточнена постановою Пленуму Верховного Суду від 25 травня 2001 р.

Найбільш гострою і складною є проблема визначення розміру відшкодування моральної шкоди в грошовій чи іншій матеріальній формі. Чинне законодавство фактично не регулює розмір відшкодування такого

збитку. Компетенція рішення цього питання надана суду. Тому виникає необхідність подальшої законодавчої розробки цієї проблеми.

Із набранням чинності Кодексом адміністративного судочинства України розглядаються справи щодо порушень прав громадян, які пов'язані з виборчими процесами. Вони здійснюються судами в порядку адміністративного судочинства [6]. Підставами для звернення до адміністративного суду у виборчих спорах є: захист особистих виборчих прав (всі справи за зверненням виборців, справи за зверненням учасників виборчого процесу щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності виборчих комісій тощо); захист прав офіційних спостерігачів тощо.

Згідно Закону України «Про звернення громадян» [7], адміністративні суди зобов'язані розглядати звернення громадян внаслідок яких: порушено права і законні інтереси чи свободи громадянина (групи громадян); створено перешкоди для здійснення громадянином його прав і законних інтересів чи свобод; незаконно покладено на громадянина які-небудь обов'язки або його незаконно притягнуто до відповідальності. Зважимо, що звернення громадян мають розглядати і вирішувати у термін не більше одного місяця від дня їх надходження, а ті, що не потребують додаткового вивчення, - невідкладно, але не пізніше п'ятнадцяти днів від дня їх отримання. Якщо в місячний термін розв'язати порушені в зверненні питання неможливо, то він може бути продовжений.

З метою підвищення ефективності розгляду звернень громадян необхідно на законодавчому рівні закріпити адміністративно-правовий механізм його забезпечення, зокрема, шляхом визначення адміністративної відповідальності посадових осіб за ухилення від виконання цього компетенційного обов'язку. Слід зазначити, що розмаїття нормативного матеріалу адміністративного законодавства певним чином забезпечує повноту регулювання процесу відшкодування порушених прав і свобод громадян у відносинах з органами державного управління і місцевого самоврядування. Однак значна кількість цього нормативного матеріалу має і певні недоліки. У більшості випадків цей нормативний матеріал носить відомчий, а іноді й формальний характер, у ньому відсутня деталізація загальної процедури відшкодування, обов'язковість вирішення питань у зверненні громадян відносно порушених їх прав і свобод.

Тому, на нашу думку, сприяти ефективному провадженню за зверненням громадян щодо відшкодування порушених їх прав і свобод має прийняття спеціального кодифікованого акта. Значну кількість норм, які містяться у відомчих актах, необхідно також уніфікувати, а важливі аспекти проваджень щодо розгляду звернень громадян закріпити на законодавчому рівні. Це стосується значної кількості питань: закріплення загальних правил розгляду звернень громадян; переліку процесуальних дій у справі за зверненням; строків адміністративного провадження; початок і закінчення адміністративного провадження.

Список використаних джерел:

1. Конституція України Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Офіційний вісник України. – 2010. – № 72 – Ст. 2598.

2. Кодекс адміністративного судочинства України: прийнятий Верховною Радою України 6 липня 2005 року № 2747-IV: офіційний текст зі змінами та доповненнями станом на 25 травня 2009 року. – К.: Форум, 2009. – 180 с.
3. Кузнецов А. Стягнення збитків, заподіяних державними органами / А. Кузнецов // ФПА АКДИ «Економіка і життя». – 2003. – Вип. 6, червень.
4. Ковріга О. Відповідальність органів місцевого самоврядування за неправомірні дії / О. Ковріга. – К.: Український центр правничих студій, 2001. – 302 с.
5. Демський Е.Ф. Адміністративне процесуальне право: навч. посібник / Е.Ф. Демський. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 495 с.
6. Кальченко С. Особливості застосування положень кодексу адміністративного судочинства України щодо оскарження порушень виборчого законодавства / С. Кальченко // Юридичний журнал. – 2005. – № 11. – С. 67-73; № 12. – С. 88-94.
7. Закон України «Про звернення громадян» // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 47. – Ст. 256.

Косова Е.В.

*кандидат економічних наук,
Класичний приватний університет*

ЕВОЛЮЦІЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ОРГАНІВ ВНУТРІШНЬОГО ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ УКРАЇНИ

Важливим інструментом державного управління, що дає змогу досягти виконання зазначених завдань та зменшити кількість проблемних питань, пов'язаних з діяльністю органів державного і комунального сектору, є державний внутрішній фінансовий контроль.

Незважаючи на те, що системи державного внутрішнього фінансового контролю в різних країнах Європи мають певні відмінності, вони функціонують за єдиними (стандартними) організаційними підходами та понятійною базою, що містяться в *acquis communautaire* (розділ 28), а також базових документах Міжнародної організації вищих органів контролю державних фінансів (INTOSAI). Складовими зазначених систем у країнах ЄС є фінансове управління і контроль, внутрішній аудит та їх гармонізація на центральному рівні. На сьогодні система органів державного внутрішнього фінансового контролю в Україні лише частково відповідає вимогам ЄС.

Міністерство фінансів України створено у 1991 р. на базі Міністерства фінансів УРСР. Це головний орган у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову та бюджетну політику, державну політику у сфері організації та контролю за виготовленням цінних паперів, документів суворої звітності, бухгалтерського обліку, випуску і проведення лотерей, а також забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері державного фінансового контролю, казначейського обслуговування бюджетних коштів, запобігання і протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму [1].